

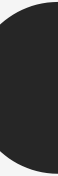
ताप किंवा ज्वर (Fever)

Sai Patil

Home Science Department

Vivekanand College , Kolhapur

- प्रस्तावना : शरीराच्या सामान्य तापमानात वाढ झाल्यास त्याला ताप किंवा ज्वर असे म्हणतात ताप हा प्रत्यक्ष आजार नसून एखाद्या आजाराचे लक्षण असते जोरामुळे शरीरातील सर्वच यंत्रणेच्या कार्यात अडथळा निर्माण होतो निरोगी शरीराचे तापमान ९८.४° फॅ. ते ९९.५°फॅ. इतके असते.
- शरीराच्या अव्याहत कार्यात बाह्य घटकाचा हस्तक्षेप शरीर स्वीकारत नाही काही वेळेस मानवी शरीर जिवाणू विषाणू किंवा तीव्र उष्णतेमुळे परिणामीत होते अशा वेळेस शरीराचे रक्षण करण्यासाठी प्रतिकार शक्ती व तापमान नियंत्रण केंद्र सक्रिय होतात बाह्य घटक व शरीरांतर्गत घटकांचा संघर्ष होऊन शरीराचे तापमान वाढते यालाच ताप म्हणतात

❖ **तापाची कारणे** : शरीराच्या सामान्य तापमानात वाढ होण्याची किंवा ताप येण्याची मुख्यता दोन कारणे आहेत

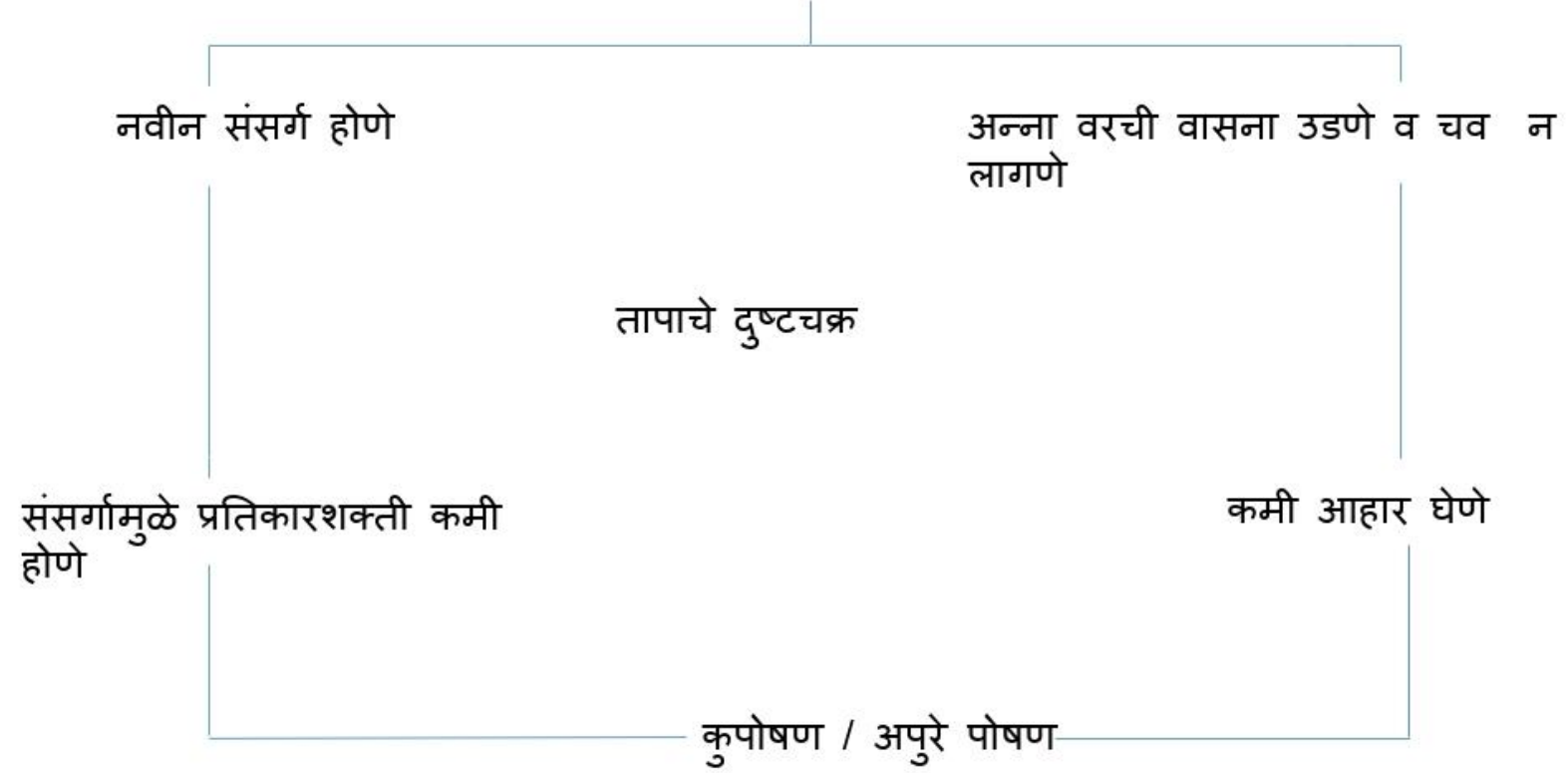
- आंतरिक घटक : शरीरात प्रवेशित उपद्रव निर्माण करणारा घटक आणि त्याला प्रतिकार करणाऱ्या घटकाची जन आणि प्रतिद्रव्य (antigen-antibody reaction) परस्परक्रिया तीव्र विरोध घटक आणि प्रत्यारोपण किंवा प्रवेशित घटक अस्वीकृत
- बाह्य घटक : सूक्ष्म जीवाणू (Bacteria) किंवा बुरशी (Fungi)

❖ **तापामुळे चयापचय क्रियेत होणारे बदल :**

१. मूळ चयापचय गतीमध्ये वाढ होते शरीराचे तापमान १° से. ग्रे. वाढल्यास मूल चयापचय गती ७% ने वाढते त्यामुळे शरीराची उष्मांकाची आवश्यकता २ ते ५% ने वाढते
  २. ग्लायकोजनचा साठा आणि अॅडीपोज टिश्यूचा साठा कमी होतो
  ३. प्रथिनांच्या विघटनाची गती वाढते त्यामुळे मूत्रपिंडाचा ताण वाढतो व व्यक्ती रोडावते
  ४. तापामुळे घाम येतो व शरीरातील पाण्याचे प्रमाण कमी होते
  ५. घामाद्वारे सोडियम, पोटॅशियमसारखे क्षार शरीराबाहेर टाकले जाऊन त्यांची कमतरता निर्माण होते
  ६. तापामुळे जिभेवरील रूचिकलिका नाहीसे होतात त्यामुळे अन्नाला चव लागत नाही उलट्या, मळमळची भावना निर्माण होते
-

ताप

❖ तापाचे प्रकार (types of fever) : तापाचे दोन प्रकार आहेत ते पुढील प्रमाणे

- १) कमी कालावधीचा ताप किंवा अक्युट ताप : हा ताप कमी काळ टिकणारा असतो अचानक निर्माण झालेला प्ल्यू, कॉलरा, मलेरिया, हिवताप हे आजार या सदरात मोडतात.
- २) जास्त कालावधीचा ताप किंवा क्रोनिक ताप : हा ताप जास्त काळ टिकणारा असतो विषमज्वर, क्षय, कर्करोग, एड्स इत्यादी या प्रकाराची उदाहरणे आहेत

❖ उपायोजना :

- १) आराम : या काळात व्यक्तीने पूर्णतः आराम करणे महत्त्वाचे असते
  - २) औषध : डॉक्टरांच्या सल्ल्याने योग्य ती औषधे घ्यावीत
  - ३) आहार : योग्य व आवश्यक ते पोषक घटक युक्त आहार घ्यावा व्यक्ती पूर्णतः विश्रांती घेत असल्यास कॅल्शियम, सोडियम, नायट्रोजन यांचा नाश होतो म्हणूनच त्यांच्या प्राप्तीसाठी त्यांचे व बरोबर प्रथिनांचे (नवीन पेशी व ऊर्तींच्या बांधणीसाठी) आहारातील प्रमाण वाढवावे
-

THANK YOU

